

ingediend op **1343** (2021-2022) – Nr. 1
21 juni 2022 (2021-2022)

Voorstel van decreet

van Andries Gryffroy, Robrecht Bothuyne, Willem-Frederik Schiltz,
Inez De Coninck, Tinne Rombouts en Wilfried Vandaele

tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009,
wat de voorwaarden voor de aanwijzing
van distributienetbeheerders betreft

TOELICHTING

1. Algemene inleiding

Artikel 4.1.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 bevat een aantal specifieke voorwaarden om door de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) als distributienetbeheerder te worden aangesteld. Momenteel moet een (kandidaat-)distributienetbeheerder immers beschikken over een "aaneensluitend geografisch afgebakend gebied" en moeten bovendien de netgebieden van elektriciteit en aardgas onder dezelfde distributienetbeheerder vallen. Voor de bestaande distributienetbeheerders voorziet artikel 15.3.5/18 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 weliswaar in een overgangsbepaling, waardoor de bestaande distributienetbeheerders tot en met 1 januari 2023 de tijd hebben om te voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 4.1.1, eerste lid, waarbij distributienetbeheerders eventueel onderling gebieden kunnen uitwisselen.

Er wordt echter vastgesteld dat het beleidsmatig en operationeel aangewezen is dat de Vlaamse distributienetbeheerders een bepaalde kritieke massa aan aangesloten afnemers hebben, bijvoorbeeld minstens 200.000 aangesloten afnemers. Dat van een werkmaatschappij wordt gebruikgemaakt, doet aan die vaststelling geen afbreuk aangezien een aantal zaken nog steeds op het niveau van de individuele netbeheerders wordt geregeld (distributienettarieven, bestuursorganen enzovoort), en niet op het niveau van de werkmaatschappij.

De trend is dan ook dat een aantal veeleer 'kleinere' distributienetbeheerders uit het verleden ondertussen als netbeheerder verdwenen zijn, bijvoorbeeld het Antwerps Havenbedrijf, Brussels Airport, AGEM enzovoort. Daar zijn verschillende verklaringen voor: ze zijn een gesloten distributienet geworden, ze zijn gefuseerd met andere distributienetbeheerders of ze hebben hun taken overgedragen aan een andere distributienetbeheerder. Niet alle kleine distributienetbeheerders hebben echter voor een van die pistes gekozen: een aantal ervan is nog steeds als distributienetbeheerder actief.

De indieners van dit voorstel van decreet vinden het daarom aangewezen dat de resterende bestaande distributienetbeheerders – voor zover dat nog niet het geval is – in het kader van bestuurlijke en operationele efficiëntie verplicht worden om op te schalen tot boven de drempel van een bediening van minstens 200.000 aangesloten afnemers. Dat is nodig om te kunnen zorgen voor een voldoende operationeel en financieel draagvlak, en om een billijke spreiding van de (tarifaire) lasten over een voldoende groot aantal afnemers te garanderen. Die opschaling draagt ook bij aan het streven van de Vlaamse overheid om 'bestuurlijke verrommeling' tegen te gaan. De maatregelen zijn om die redenen dan ook verantwoord in het licht van de vrijheid van vereniging, de contracteervrijheid en de vrijheid van ondernemen van de netbeheerders. Die rechten zijn overigens niet absoluut.

De drempel van 200.000 aangesloten afnemers kan bovendien worden verantwoord door het feit dat richtlijn (EU) 2019/944 voor leveranciers met 200.000 eindafnemers een aantal specifieke voorwaarden vaststelt. Ook artikel 3.2.18 van het Energiebesluit van 19 november 2010 bepaalt een aantal specifieke voorwaarden voor dergelijke leveranciers, zoals de facturering op maandbasis van het gemeten maandverbruik bij eindafnemers met een digitale meter. De distributienetbeheerders vervullen echter niet alleen distributietaken, maar treden daarnaast ook op als noodleverancier en als sociale leverancier. Het is dan ook billijk om de distributienetbeheerders, gelet op het feit dat ze een beroep doen op één werkmaatschappij, aan dezelfde voorwaarden als de noodleveranciers en de sociale leveranciers te onderwerpen.

2. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit voorstel van decreet heeft betrekking op een gewestbevoegdheid. Artikel 6, §1, VII, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI) stelt dat de gewesten in ieder geval bevoegd zijn op het vlak van het energiebeleid voor:

- a) de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit door middel van netten waarvan de nominale spanning lager is dan of gelijk is aan 70.000 volt, met inbegrip van de distributienettarieven voor elektriciteit (...);
- b) de openbare gasdistributie, met inbegrip van de nettarieven voor de openbare distributie van gas (...);
- c) de aanwending van mijnogas en van het gas afkomstig van hoogovens;
- d) de netten van warmtevoorziening op afstand;
- e) de valorisatie van steenbergen;
- f) de nieuwe energiebronnen met uitzondering van deze die verband houden met kernenergie;
- g) de terugwinning van energie door de nijverheid en andere gebruikers;
- h) het rationeel energieverbruik."

Artikel 2

Artikel 4.1.1, eerste lid, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 wordt aangepast zodat een aaneensluitend geografisch afgebakend netgebied waarvoor een rechtspersoon als distributienetbeheerder kan worden aangesteld, minimaal 200.000 aangesloten afnemers moet hebben. Onder aangesloten afnemers wordt, gelet op het feit dat conform artikel 4.1.1 de netgebieden van elektriciteit en aardgas moeten samenvallen, dus zowel de totaliteit van de afnemers van aardgas als die van elektriciteit begrepen.

Door deze nieuwe voorwaarde op te nemen in artikel 4.1.1, eerste lid, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 wordt ook de overgangsbepaling van artikel 15.3.5/18 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 daarop van toepassing.

De voorwaarden, vermeld in artikel 4.1.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, zijn echter autonome en permanente voorwaarden, die op zich losstaan van de conform artikel 4.1.4 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 aan de Vlaamse Regering gedelegeerde vaststelling van voorwaarden waaraan een kandidaat-netbeheerder moet voldoen om te kunnen worden aangewezen als netbeheerder en waaraan een netbeheerder moet blijven voldoen om aangewezen te blijven. Dat houdt in dat ook de huidige voorwaarden voor het aaneensluitend geografisch gebied en het samenvallen van het netbeheer voor aardgas en elektriciteit nu al blijvend moeten worden gerespecteerd, waarbij abstractie wordt gemaakt van de overgangsbepaling van artikel 15.3.5/18 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Dezelfde redenering geldt voor de drempel van 200.000 aangesloten afnemers.

De vaststelling van de voorwaarden en de procedure voor de beëindiging van de aanwijzing als netbeheerder is echter door artikel 4.1.4, §1, 2° en 3°, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 aan de Vlaamse Regering gedelegeerd. Zo nodig kan de Vlaamse Regering daarvoor specifieke voorwaarden opnemen. Los daarvan kan de VREG conform titel XIII van het Energiedecreet van 8 mei 2009 steeds het nodige toezicht en de noodzakelijke sanctiemaatregelen nemen, inclusief het opleggen van administratieve geldboetes, om de voorwaarden, vermeld in titel IV, hoofdstuk I (inclusief de voorwaarden in artikel 4.1.1 en de vereisten met betrekking tot het "aaneensluitend afgebakend gebied met minstens 200.000 aangesloten afnemers"), te doen respecteren.

Artikel 3

De aanpassing van artikel 4.1.1, eerste lid, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 houdt verder dan ook in dat, als de distributienetbeheerders moeten opschalen naar minstens 200.000 aangesloten afnemers, de uitzondering in artikel 4.1.19, §4, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 met betrekking tot het opstellen en indienen van een investeringsplan¹, niet langer nuttig is en deels kan worden opgeheven. De voormelde aanpassing heeft immers tot gevolg dat alle distributienetten – met uitzondering van de specifieke casus met betrekking tot aardgas in de enclaves van Baarle-Hertog – minstens over 200.000 aangesloten afnemers moeten beschikken. De specifieke uitzondering voor distributienetbeheerders die minder dan 100.000 aangesloten afnemers bedienen, is daardoor niet langer relevant.

Om dezelfde reden wordt ook de tweede mogelijkheid, vermeld in artikel 4.1.19, §4, opgeheven, waarbij “kleinschalige netten voor de distributie van elektriciteit”² worden vrijgesteld. Als distributienetbeheerders minstens 200.000 aangesloten afnemers moeten hebben, kunnen ze per definitie niet langer als “kleinschalige netten” worden beschouwd.

Er wordt alleen nog een uitzondering toegestaan voor de enclaves van Baarle-Hertog. Daarvoor geldt de specifieke situatie dat een Nederlandse aardgasdistributienetbeheerder is aangesteld, die als een “kleinschalig net voor de distributie van aardgas” wordt beschouwd. Dat is ook evident, omdat de VREG op grond van artikel 4.1.1, tweede lid, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 voor dat grondgebied – als daarvoor een technische of financiële noodzaak bestaat – een verschillende elektriciteitsdistributienetbeheerder en aardgasdistributienetbeheerder heeft aangesteld.

Andries GRYFFROY
Robrecht BOTHUYNE
Willem-Frederik SCHILTZ
Inez DE CONINCK
Tinne ROMBOUITS
Wilfried VANDAELE

¹ Die bepaling voorziet in de uitzondering waarbij het opstellen en indienen van een investeringsplan niet vereist is voor distributienetbeheerders die minder dan 100.000 aangesloten afnemers bedient. Ook richtlijn (EU) 2019/944 maakt het mogelijk om met betrekking tot de zogenaamde unbundlingsvereisten een aantal uitzonderingen toe te staan voor geïntegreerde elektriciteitsbedrijven die minder dan 100.000 aangesloten afnemers bedienen. Het Europees recht meent dan ook dat vanaf 100.000 aangesloten afnemers de distributienetbeheerders tot een andere grootorde behoren. Het is volgens de indieners van dit voorstel van decreet echter niet aangewezen om uitzonderingen op de ‘unbundling’ toe te staan voor distributienetbeheerders met minder dan 100.000 afnemers. Dergelijke vrijstellingen zijn vandaag de dag op één uitzondering na ook niet opgenomen in het Energiedecreet.

² Richtlijn (EU) 2019/944 definieert een kleinschalig geïsoleerd systeem als een “systeem met een verbruik van minder dan 3000 GWh in 1996 en waarvan minder dan 5% van het jaarverbruik via interconnectie met andere systemen wordt verkregen”.

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In artikel 4.1.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, gewijzigd bij het decreet van 16 november 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

- 1° in het eerste lid wordt tussen de woorden "een aaneensluitend geografisch afgebakend gebied" en de zinsnede ", een rechtspersoon" de zinsnede "met minstens 200.000 aangesloten afnemers" ingevoegd;
- 2° in het tweede lid wordt tussen de woorden "een geografisch aaneensluitend afgebakend gebied" en het woord "beschikt" de zinsnede "met minstens 200.000 aangesloten afnemers" ingevoegd.

Art. 3. In artikel 4.1.19, §4, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 2 april 2021, wordt de zinsnede "die minder dan 100.000 aangesloten afnemers bedient, of die kleinschalige netten voor de distributie van elektriciteit of aardgas bedient" vervangen door de woorden "die kleinschalige netten voor de distributie van aardgas bedient op het grondgebied van de gemeente Baarle-Hertog dat volledig omgeven is door Nederlands grondgebied".

Andries GRYFFROY
Robrecht BOTHUYNE
Willem-Frederik SCHILTZ
Inez DE CONINCK
Tinne ROMBOOTS
Wilfried VANDAELE